

ความสัมพันธ์ของการเมืองอาณาเขตครอบครองกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในภูมิทัศน์น้ำกร่อย กรณีศึกษา หมู่บ้านสาขลา ตำบลนาเกลือ อำเภอสุมทรีบุรีรัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ

THE RELATIONSHIP OF POLITICS, TERRITORY AND TRANSFORMATIONS OF COMMUNITY SETTLEMENTS IN THE ESTUARINE LANDSCAPE : A CASE STUDY OF SAKLA VILLAGE, NAGLUE DISTRICT, AMPHUR PHRA SAMUT CHEDI, SAMUT PRAKAN PROVINCE

ฐิติวัฒน์ นงนุช

นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail : thitiwat.no@sru.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศัทธิตา จิระประเสริฐกุล

สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail : archyn@ku.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากที่ว่างไปสู่อาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้านในบริบทภูมิทัศน์น้ำกร่อย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านสาขลา มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ได้รับการรับรองจากรัฐ เครื่องมือในงานวิจัยคือ แบบสอบถามและแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสำรวจภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์พัฒนาการด้านการตั้งถิ่นฐานตามช่วงเวลา โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) กระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้าน ประกอบไปด้วย การกำหนดตำแหน่งอัตลักษณ์บนทำเลที่ตั้ง การคัดเลือกอัตลักษณ์เพื่อสร้างการรวมกลุ่ม และการสร้างทางเลือกในการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์อื่นเพื่อสร้างกลุ่มในรูปแบบใหม่บนพื้นที่ และ (2) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ รูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัวซึ่งมีการแบ่งแยกเขตแดนที่ไม่แน่ชัด โดยใช้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นตัวกำหนด โดยเกิดจากการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ส่วนบุคคลตามแนวคิดเรื่องความเป็นญาติ และรูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบกระจายตัวที่มีเขตแดนที่แน่ชัดโดยสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ส่วนบุคคลตามแนวคิดเรื่องความเป็นคนบ้านเดียวกัน

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ การเมือง อาณาเขตครอบครอง การตั้งถิ่นฐาน บ้านสาขลา

ABSTRACT

This study has aimed to describe the transformation process of space to home territory in the estuarine landscape. The research sample consisted of 50 people who have lived in Sakla village since 1957 until now, and owned land title that had been approved by the state. The employed research instruments were a questionnaire and aerial photographs. Research data were collected by in-depth interviews and field survey. The data were analyzed with content analysis and chronicle development analysis through the mapping technique of aerial photographs.

The research findings showed that (1) home territory proceeded from the identity marking on the chosen location, the process of identity selection for inclusion, and the making of alternatives of assemblage identity for the new form of inclusion on space; and (2) transformation of settlement patterns were divided into 2 types: the agglomeration pattern on non-territorial demarcation which was marked by the natural environment and assembling of personal identity from kinship concept; and the distribution pattern on territorial demarcation that was formed by built environment and assembling of personal identity from the concept of home.

KEYWORDS : Relationship, Politics, Territory, Settlement, Sakla Village

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดเริ่มต้นของงานวิจัยชิ้นนี้คือ การศึกษาเรื่องอาณาเขตครอบครองในบริบทสังคมไทย (Larsson, 2007) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอาณาเขตครอบครองส่วนบุคคลเป็นผลมาจากการสืบทอดอัตลักษณ์ส่วนบุคคลจากบรรพบุรุษในอดีต และถูกใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการอ้างสิทธิ์บนที่ดินทำกินที่มีผลทางกฎหมายของไทยโดยเฉพาะการอ้างสิทธิ์ในการครอบครองตามกฎหมายที่ดินตามเอกสารสิทธิ์ประเภท สค.1 ซึ่งรัฐให้การยอมรับความชอบธรรมในทางกฎหมายและถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ยึดถือมาจนถึงปัจจุบันในสังคมไทยทำให้แนวคิดเรื่องความเป็นญาติกลายเป็นแนวคิดสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงการสืบทอดอัตลักษณ์ส่วนบุคคลจากบรรพบุรุษได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับชุมชน ตลอดจนเป็นกลไกในการสร้างอำนาจและความชอบธรรมในการอ้างสิทธิ์ครอบครอง ด้วยเหตุนี้ ประเด็นเรื่องการสืบทอดอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ความเป็นญาติ และการอ้างสิทธิ์เพื่อครอบครองที่ดินจึงมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมากในบริบทของสังคมไทย

ความเป็นญาติ จึงเป็นบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ใช้เป็นกลไกในการสร้างอำนาจและความชอบธรรมในการอ้างสิทธิ์ครอบครองที่ดินทำกินที่บรรพบุรุษได้เคยครอบครองมาก่อน ซึ่งทำให้เกิดการสร้างและกำหนดอาณาเขตครอบครองเฉพาะส่วนบุคคลขึ้น รวมทั้งยังเป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับชุมชนที่รัฐให้การยอมรับ นอกจากนี้วัฒนธรรมการอยู่รวมกันและสร้างเครือข่าย ความเป็นญาติระหว่างกันอย่างแน่นหนาใน ชุมชนบ้านสาขายังส่งผลให้เกิดการอยู่ร่วมกันในลักษณะของความเป็นหมู่บ้าน ซึ่งเน้นถึงการรวมกลุ่มของอัตลักษณ์ส่วนบุคคลที่เกิดจากการมีบรรพบุรุษร่วมกันเป็นสำคัญ หรือที่ชาวบ้านสาขลาเรียกว่า "บ้าน" ภายใต้พื้นฐานแนวคิดเรื่องความเป็นเครือญาติเดียวกัน เพื่อสร้างและกำหนดเป็นอาณาเขตครอบครองของชุมชนที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันในลักษณะของความเหมือนเดียวกัน และมีความแตกต่างกับชุมชนอื่นที่อยู่โดยรอบ ด้วยเหตุนี้ "บ้าน" จึงเป็นทั้งบริบททางด้านพื้นที่ ตลอดจนบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมในเวลาเดียวกัน รวมทั้งยังมีความหมายของการเป็นอาณาเขตครอบครองในระดับชุมชน ซึ่งทำให้การศึกษาเรื่องอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้านเป็นประเด็นสำคัญทางด้านการศึกษาสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้

บ้านสาขา จังหวัดสมุทรปราการตั้งอยู่ในพื้นที่ริมชายฝั่ง อ่าวไทยที่มีสภาพระบบนิเวศแบบน้ำกร่อย ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่าง ระบบนิเวศน้ำจืดและระบบนิเวศน้ำเค็มเข้ามารวมกัน ส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมากและใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศเพื่อการอยู่อาศัยและทำกินในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การเก็บผลผลิตจากป่าชายเลน การทำนาเกลือและนาุ้ง รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่อการอยู่อาศัยในรูปแบบใหม่ๆ เช่น การขุดคลองส่งน้ำเค็มเพื่อนำน้ำเข้ามาใช้ในการทำนาุ้งมากขึ้น การสร้างถนนและทางเดินยกพื้นขึ้นจากระดับดิน หรือระดับน้ำท่วมสูงสุด การยกบ้านขึ้นสูงกว่าระดับน้ำท่วม

ความพยายามในการอยู่อาศัยร่วมกับสภาพแวดล้อมเดิมและความพยายามในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทำให้เกิดความขัดแย้งที่เกิดจากวิธีการจัดการโครงสร้างทางกายภาพที่แตกต่างกัน และทำให้เกิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่มีความซับซ้อนเกิดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการอยู่อาศัยในบริบทพื้นที่น้ำกร่อยนอกจากนั้น หมู่บ้านสาขายังเป็นหมู่บ้านที่ชาวบ้านมีความเชื่อมโยง เครือข่ายความเป็นญาติระหว่างคนในชุมชนด้วยกันเองเป็นอย่างมาก ซึ่งมีลักษณะของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ "บ้าน" จึงเป็นคำที่มีมิติความเป็นการเมืองในตัวสูง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551) ซึ่งเกิดจากความแตกต่างของอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และทำให้อาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้านมีความสัมพันธ์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองลงบนพื้นที่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการเมืองบนความเป็นญาติ ซึ่งเป็นรูปแบบการเมืองบนพื้นที่ (Politics of Space) ที่มีผลต่อการอ้างสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินทำกินที่ต้องการการแบ่งแยกออกจากกัน โดยการสร้างเขตแดนที่ชัดเจน (Territorial Demarcation) ซึ่งตั้งอยู่บนแนวคิดการแบ่งแยกผู้คนออกจากกันโดยใช้เส้นเขตแดนเป็นตัวแบ่งผู้คนออกจากกัน (Dean, 2005) ซึ่งเป็นปัญหาของการอยู่ร่วมกันที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน (ไชยันต์ ไชยพร, 2551) รวมทั้งเป็นปัญหาในทางทฤษฎีเรื่องความกำกวมระหว่างอาณาเขตครอบครองกับเขตแดนที่ไม่สามารถแยกออกจากกันอย่างชัดเจน (Elden, 2010a)

ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นการตรวจสอบอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้าน ซึ่งเป็นอาณาเขตครอบครองในระดับชุมชนที่เกิดจากปัจจัยเรื่องวิธีการจัดการโครงสร้างทางกายภาพ ซึ่งเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและวิธีการจัดการโครงสร้างทางสังคมทางระบบเครือญาติ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองผ่านการบูรณาการกรอบแนวคิดเรื่องนิเวศวัฒนธรรม (อริศิริ ปาณินท์, 2550) เข้ากับกรอบแนวคิดเรื่องการเมืองบนพื้นที่ (Politics of Space) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551) โดยเน้นถึงการศึกษาแนวคิดกระบวนการในการสร้างอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้าน (Wise, 2000) เพื่อสร้างความเข้าใจถึงวิถีปฏิบัติและกระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครองของชาวบ้านบนพื้นที่ซึ่งสามารถใช้ในการวิพากษ์ถึงกระบวนการและกลยุทธ์ในการพัฒนาทางด้านการตั้งถิ่นฐานในชีวิตประจำวันของผู้คน (Calvo-Iglesias et al., 2008)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายถึงกระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้าน ซึ่งเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ทางการเมืองกับอาณาเขตครอบครองภายใต้แนวคิดและวิถีปฏิบัติของชาวบ้านบนพื้นที่
2. เพื่ออธิบายถึงผลของกระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในภูมิทัศน์น้ำกร่อย

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านวิธีการศึกษา คือ กรอบแนวคิดในเชิงบูรณาการเรื่องการเมืองบนพื้นที่ เข้ากับกรอบแนวคิดเรื่องนิเวศวัฒนธรรม (อริศิริ ปาณินท์, 2550) โดยเน้นถึงการศึกษาภาษากับการเมือง ซึ่งทำการศึกษาจากประวัติศาสตร์จากการบอกเล่าและเรื่องเล่า (Dovevenspeck, 2011) และวิถีปฏิบัติประจำวัน (Everyday Practices) ของชาวบ้านในพื้นที่ศึกษา
2. แนวคิดด้านทฤษฎีคือ แนวคิดเรื่องกระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้าน (Wise, 2000) บนภาวะวิทยาของความต่าง (The Ontology of Hegemony) ซึ่งเกิดจากปรากฏการณ์การสลายและสร้างอาณาเขตครอบครองขึ้นใหม่ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551)

3. แนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเรื่องบ้าน (Home) อาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้าน (Home Territory) และกระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครอง (Territorialization) ที่เกิดจากการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองลงบนพื้นที่ (Wise, 2000) ในบริบทสังคมตะวันตก ซึ่งให้ความสำคัญกับความ เป็นปัจเจกบุคคลที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลได้อย่างเท่าเทียมกัน ในขณะที่ Larsson (2007) ชี้ให้เห็นว่า การอ้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลบนพื้นที่จากการสืบทอดจากบรรพบุรุษได้กลายเป็นกลยุทธ์สำคัญ ในการอ้างสิทธิ์บนที่ดินทำกินที่มีผลทางกฎหมายของไทย (Larsson, 2007) ทำให้แนวคิดเรื่องความเป็นญาติมีผลเป็นอย่างไรต่อการสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลบนพื้นที่ และใช้ในการอ้างกรรมสิทธิ์ที่ดินในภายหลัง

ด้วยเหตุนี้ ความเป็นญาติกับการสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคล บนพื้นที่จึงมีความเกี่ยวเนื่องกันและทำให้อัตลักษณ์ส่วนบุคคลอ้างอิงอยู่กับความเป็นญาติเป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้อัตลักษณ์ส่วนบุคคลไม่สามารถ หลุดพ้นจากความคิดเรื่องความเป็นหนึ่งเดียวบนความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนหรือรัฐได้อย่างอิสระในบริบทของสังคมไทย

อัตลักษณ์ส่วนบุคคลในสังคมไทยจึงไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะปัจเจกบุคคลที่สามารถมีอิสระได้อย่างเต็มที่อย่างในบริบทสังคมตะวันตก ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นเรื่องของการถูกกดทับโดยอัตลักษณ์โดยรวมของชุมชนหรือรัฐ ทำให้อัตลักษณ์ส่วนบุคคลจำเป็นต้องมีการแข่งขันเพื่อชิงความหมายในการนำ หรือการกลายเป็นอัตลักษณ์หลักให้กับชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อาณาเขตครอบครอง ในบริบทไทยมีความเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งด้านอัตลักษณ์ส่วนบุคคลลงบนพื้นที่ในลักษณะที่มีความเป็นการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง

ดังนั้น อาณาเขตครอบครองจึงมีความสัมพันธ์กับการเมือง (Elden, 2010b) และอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความ เป็นบ้านจึงมีมิติของความเป็นการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจาก "บ้าน" เป็นคำที่เป็นการเมือง เพราะมีความขัดแย้งและความพยายามสลากความขัดแย้งที่มีอยู่เพื่อกลบเกลื่อนความขัดแย้งที่มีอยู่ให้ดูเหมือนเป็นหนึ่งเดียว ด้วยเหตุนี้ การศึกษาอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความ เป็นบ้านให้เห็นถึงความแตกต่างหลากหลายนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการศึกษา ซึ่งจะทำให้สามารถอธิบายเรื่องการเมืองบนพื้นที่

ได้แตกต่างจากงานวิจัยที่มีอยู่ โดยเน้นถึงมโนทัศน์เรื่องการรวมความแตกต่างเข้าด้วยกัน มากกว่ามโนทัศน์เรื่องความเป็นหนึ่งเดียว ในแบบเดิม เนื่องจากเป็นมโนทัศน์ที่มุ่งกำจัดความแตกต่างให้เห็นเป็นภาพเดียวที่มักเป็นภาพในอุดมคติมากกว่าภาพที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ที่ได้เข้าร่วมในการเรียกร้องสิทธิในการครอบครองที่ดินจากภาครัฐ จำนวน 110 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ยังไม่มีเอกสารครอบครองสิทธิทำกิน และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเน้นถึงผู้ที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านสาขา มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 50 คน

เนื่องจากบุคคลในกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูล เรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านสาขาได้ดีที่สุด (ที่มา: จากการสัมภาษณ์นายอำรงค์ สุวรรณपाल ตำแหน่งผู้ใหญ่ บ้านสาขา ปี พ.ศ. 2552)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ที่ได้รับการตรวจสอบและทดสอบความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้ทำการทดสอบความเที่ยงและความตรงร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามจำนวน 2 ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2552 และแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศจากกรมแผนที่ทางอากาศ กระทรวงกลาโหม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามและการสำรวจภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ พัฒนาการด้านการตั้งถิ่นฐานตามช่วงเวลา โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ จำนวน 4 ภาพ ซึ่งถ่ายในปี พ.ศ. 2523, 2530, 2545 และ 2550

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการด้านการตั้งถิ่นฐาน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลาตามการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่

1.1 ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่าชายเลน เป็นนาเกลือ ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2530 จากการสำรวจความคิดเห็นและวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากแบบสอบถามพบว่า ความเป็นญาติเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่เด่นชัดที่สุดในความเห็นของผู้ให้ความคิดเห็น คิดเป็นสัดส่วนมากถึง 100% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

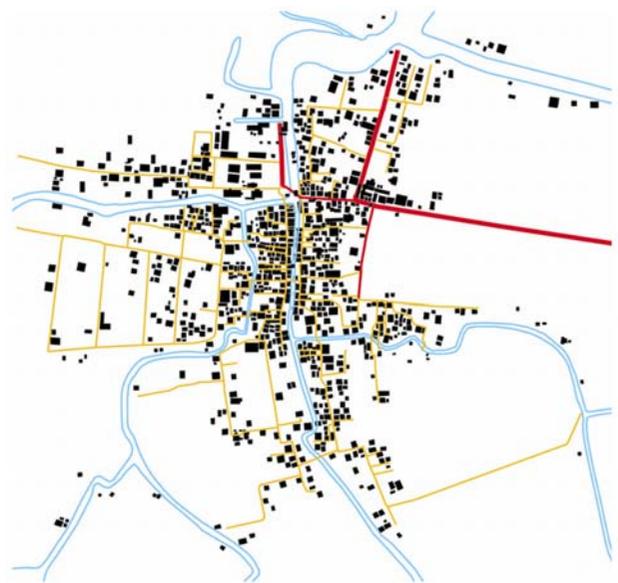
ลักษณะของการตั้งถิ่นฐานในบริบทของพื้นที่ที่มีลักษณะของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ยังไม่ถูกทำลายมากนัก ทำให้สามารถหารายได้จากทรัพยากรป่าชายเลนได้เป็นอย่างมาก รวมทั้งยังสามารถสร้างผลผลิตเกลือเพื่อส่งขายและสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านสาขลาได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการแย่งชิงทำเลที่ตั้งที่ดีที่สุดในการทำนาเกลือตามริมคลองส่งน้ำเค็มที่ได้ถูกขุดขึ้นใหม่ ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่มบ้านตามทำเลที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์จากชื่อเรียกเฉพาะถิ่น ได้แก่ ชื่อเรียก "บ้านบน บ้านล่างและหัวเกาะ"

1.2 ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่นาเกลือ เป็นนาุ้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2545 จากการสำรวจและวิเคราะห์ความคิดเห็นพบว่า ความเป็นญาติยังคงเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่เด่นชัดที่สุด แต่มีสัดส่วนลดลงเท่ากับ 87% ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเริ่มปรากฏความคิดเรื่อง "ความเป็นคนบ้านเดียวกัน" ที่ได้เข้ามาแทนที่แนวคิดเรื่องความเป็นญาติในแบบเดิม

เนื่องจาก ภาวะอุทกภัยและการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทำให้การทำกินที่อิงกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแบบเดิมไม่สามารถทำได้อีกต่อไป ชาวบ้านจึงมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาเกลือขนาดใหญ่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ขนาดเล็กเพื่อแจกจ่ายในหมู่ญาติ ทำให้ลักษณะของการตั้งถิ่นฐานมีการกระจุกตัวของเครือญาติเดียวกันที่แบ่งเป็นที่ดินขนาดเล็กๆ และอยู่ติดกัน โดยคนที่ไม่ใช่ญาติมักจะถูกไม่นับรวมเป็นพวกเดียวกัน จึงทำให้มีความพยายามในการหาพื้นที่ครอบครองใหม่เพื่อลงหลักปักฐานสำหรับตนเองและครอบครัว

1.3 ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่านาุ้งเป็นบ้าน ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2550 จากการสำรวจ

และวิเคราะห์ความคิดเห็นพบว่าจากการสำรวจและวิเคราะห์ความคิดเห็นพบว่า ความเป็นญาติยังคงเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความสำคัญ แต่มีสัดส่วนลดลงเท่ากับ 60% ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งปรากฏความคิดเรื่องความเป็นคนบ้านเดียวกันและแนวคิดเรื่องคนแปลกหน้า ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการสมัยใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ ถนน ทางเดิน ไฟฟ้าและประปา อเนกนัยชุมชน สถานีตำรวจ รวมทั้งความเชื่อมโยงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้ไม่สามารถสร้างผลผลิตในการทำกินได้มากเท่ากับในอดีตที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านสาขลาจึงมีสภาพความเป็นอยู่แบบเมืองมากขึ้น โดยหันมาใช้ระบบถนนเพื่อใช้ในการขนส่งและสัญจร และมีการแบ่งแยกพื้นที่พักอาศัยออกจากพื้นที่ทำกินอย่างเห็นได้ชัด

แผนภาพที่ 1 การแปลผลภาพถ่ายทางอากาศเพื่อใช้ในการศึกษาการตั้งถิ่นฐาน

2. การศึกษาเรื่องความเป็นญาติ พบว่า ความเป็นญาติเกิดขึ้นจากแนวคิดเรื่องความเป็นศูนย์กลาง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการเมืองบนพื้นที่ใน 2 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 ความเป็นศูนย์กลางกับการรวมกลุ่มทางสังคมในบริบทของการพึ่งพิงอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติใน

การอยู่อาศัยและทำกิน ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายของความเป็นญาติอย่างแน่นหนา และแต่ละกลุ่มเครือญาติมีความพยายามแข่งขันเพื่อรวมกลุ่มและเข้าครอบครองพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินขนาดใหญ่ โดยไม่มีการแบ่งแยกเขตแดนที่แน่ชัด ทำให้เกิดการกระจุกตัวของพื้นที่พักอาศัยและทำกินบนพื้นที่ขนาดใหญ่ ที่กรรมสิทธิ์ครอบครองมักตกอยู่ในอำนาจของผู้ที่อาวุโสสูงสุดที่ยังมีชีวิตอยู่ที่สามารถอ้างอิงจากการสืบทอดเชื้อสายจากบรรพบุรุษ ซึ่งมักกลายเป็นเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ในพื้นที่บ้านสาขา

แผนภาพที่ 2 การอยู่ร่วมกันระหว่างเครือญาติเดียวกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกเขตแดนออกจากกันอย่างชัดเจน

ระดับที่ 2 ความเป็นศูนย์กลางกับอำนาจในการจัดการพื้นที่ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมแบบเมือง บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องความเป็นคนบ้านเดียวกัน ซึ่งเกิดจากการแข่งขันของเครือญาติแต่ละเครือข่ายในการครอบครองพื้นที่ จึงมีความพยายามในการแบ่งแยกอาณาเขตครอบครองออกจากกันอย่างชัดเจน ทำให้ต้องการการแบ่งแยกเขตแดนที่ชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็มีความพยายามในการเชื่อมโยงอาณาเขตครอบครองของแต่ละเครือข่ายเข้าด้วยกัน โดยใช้แนวคิดเรื่องความเป็นคนบ้านเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากชุดความคิดของชาวบ้านเรื่อง "คนสาขา บ้านสาขา คลองสาขา วัดสาขา"

แผนภาพที่ 3 การอยู่ร่วมกันในบริบทสภาพแวดล้อมแบบเมืองส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกเขตแดนออกจากกันอย่างชัดเจน

3. กระบวนการสร้างอาณาเขต ครอบครองตามความคิดและวิถีปฏิบัติของชาวบ้านสาขา ประกอบไปด้วย

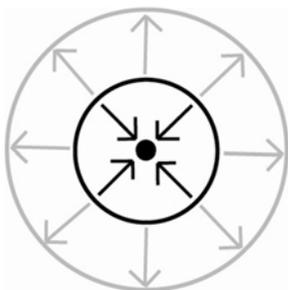
3.1 กระบวนการกำหนดตำแหน่งของอัตลักษณ์ส่วนบุคคลบนพื้นที่ (Marking identity on space) บนแนวคิดเรื่องการเลือกทำเลที่ตั้ง ภายใต้บริบทของช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่าชายเลนเป็นพื้นที่นาเกลือ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ส่วนบุคคล เข้ากับอัตลักษณ์ของชุมชนที่เกิดจากแนวคิดเรื่องความเป็นศูนย์กลางที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมตลอดจนการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมแบบธรรมชาติที่มีอยู่เดิม และสภาพแวดล้อมที่มีการปรับเปลี่ยนไปไม่มากนัก

3.2 กระบวนการคัดเลือก อัตลักษณ์ส่วนบุคคลเข้ามาอยู่ร่วมกัน (Identity choosing) บนแนวคิดเรื่องความเป็นญาติภายใต้บริบทของช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่นาเกลือเป็นพื้นที่นาุ้ง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเข้ากับอัตลักษณ์สภาพแวดล้อมแบบธรรมชาติที่มีการปรับเปลี่ยน หรือเป็นสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นใหม่ (Built Environment) ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเวลาของการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม และรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้านสาขา

3.3 กระบวนการสร้างทางเลือกในการเชื่อมโยงด้านอัตลักษณ์ (Creating alternatives) บนแนวคิดเรื่อง การเชื่อมโยง (assembly) ภายใต้บริบทของช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่นาุ้งเป็นพื้นที่บ้าน

พักอาศัย โดยเป็นการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเข้ากับ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลด้วยกันใหม่ ทั้งการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ ส่วนบุคคลจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ หรือการสร้างอัตลักษณ์ ส่วนบุคคลบนพื้นที่ขึ้นมาใหม่ ซึ่งเกิดการเชื่อมโยงทางด้าน อัตลักษณ์ส่วนบุคคล โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอำนาจในการกำหนด ความหมาย หรือการเป็นอัตลักษณ์หลักให้กับชุมชน ด้วยเหตุนี้ การเชื่อมโยงจึงมีลักษณะของการเชื่อมโยงทั้งแบบเป็นพวกเดียวกัน ที่เกิดจากความ เป็นเครือญาติ และความเชื่อมโยงกับความเป็น คนละพวกซึ่งมีความแตกต่างกัน ภายใต้แนวคิดเรื่องความเป็น คนบ้านเดียวกัน

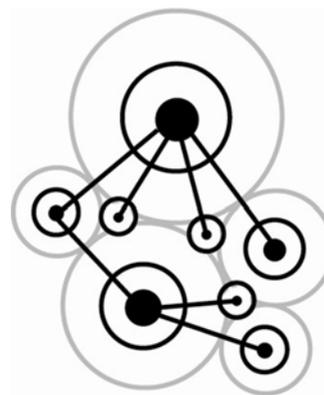
4. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ น้ำกร่อยที่เกิดจากกระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครองที่เกิดจาก ความเป็นบ้าน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานใน 2 ลักษณะ คือ รูปแบบที่ 1 การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของ การกระจุกตัวไปสู่กระจายตัว หรือรูปแบบของการกระจุกตัว ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงบริบทสภาพแวดล้อมทางกายภาพจาก ป่าเป็นพื้นที่นา ซึ่งเป็นการกระจุกตัว (Agglomeration) ของ การสร้างอาณาเขตครอบครองที่ผูกติดอยู่กับระบบความเป็น เครือญาติ และการสืบทอดอัตลักษณ์ส่วนบุคคลจากบรรพบุรุษ ที่ครอบครองพื้นที่เดิมอยู่แต่ก่อน กล่าวคือ กระบวนการตั้งถิ่นฐาน เริ่มต้นขึ้นจาก การกระจุกตัวบนทำเลที่ตั้งที่สามารถสร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจ ก่อนที่จะสร้างขยายตัวไปยังพื้นที่โดยรอบเพื่อ การปกป้อง และขยายอาณาเขตครอบครอง ซึ่งทำให้เกิดการ กระจายตัวของ การตั้งถิ่นฐานตามมาในภายหลัง

แผนภาพที่ 4 การตั้งถิ่นฐานในรูปแบบการกระจุกตัว

รูปแบบที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการกระจุกตัว ไปสู่การกระจายตัว หรือรูปแบบของการกระจายตัว (Distribution) ที่เกิดจากการเชื่อมโยงในลักษณะของการเป็นเครือข่าย (Network) ของความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกันบนภูมิศาสตร์ที่ไม่สามารถเลือกได้อย่างอิสระ มากนัก เนื่องจากพื้นที่เดิมมักถูกอัตลักษณ์เดิมเข้าครอบครอง พื้นที่เป็นส่วนใหญ่ และมักไม่เปิดโอกาสให้อัตลักษณ์ใหม่เข้ามา มีบทบาทหรือความสำคัญมากนัก

ด้วยเหตุนี้ อัตลักษณ์ใหม่จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์อื่นๆ ทั้งอัตลักษณ์ใหม่และอัตลักษณ์เก่า ทำให้เกิดลักษณะของการเป็นศูนย์กลางย่อยๆ กระจุกตัวอยู่ใน พื้นที่ว่างที่เป็นพื้นที่รอยต่อ (Transition space) ซึ่งยังไม่มี อัตลักษณ์เดิมเข้ามา มีบทบาทในการครอบครองพื้นที่ โดยอัตลักษณ์ ใหม่นี้พร้อมที่จะเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์อื่นที่ตนเห็นว่าเป็นประโยชน์ กับตนเองมากที่สุด โดยอาศัยปัจจัยทางด้านสังคมและกายภาพ เป็นเงื่อนไขในการเชื่อมโยง

แผนภาพที่ 5 การตั้งถิ่นฐานในรูปแบบการกระจายตัว

5. ผลการศึกษากระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครอง ในงานวิจัยชิ้นนี้ ชี้ให้เห็นว่า อาณาเขตครอบครองทำหน้าที่ทั้งใน การแบ่งแยกและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยไม่ จำเป็นต้องมีเขตแดนที่ชัดเจนในการอยู่อาศัยร่วมกันเสมอไป ตามข้อสรุปของ Dean (2005) ซึ่งเกิดจากความเป็นบ้าน (Home) ที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม นอกเหนือไปจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองแต่เพียง อย่างเดียวตามแนวคิดเรื่องบ้านของ Wise (2000)

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์ของการเมือง อาณาเขตครอบครอง และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่ได้จากกระบวนการสร้างอาณาเขตครอบครอง ชี้ให้เห็นว่า บริบททางด้านสังคมและบริบททางด้านสภาพแวดล้อมมีผลต่ออาณาเขตครอบครอง ซึ่งเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะคือ วิธีการจัดการโครงสร้างทางสังคมจากความเป็นญาติที่มีลักษณะของความเป็นการเมือง และวิธีการจัดการโครงสร้างทางกายภาพที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไปสู่การเป็นสภาพแวดล้อมสรรค์สร้าง (Built Environment) สอดคล้องกับความคิดของ Elden (2010b) ที่เสนอให้มีการศึกษาอาณาเขตครอบครองจากบริบททางด้านสังคมและกายภาพ

การศึกษาความสัมพันธ์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เริ่มต้นจากการอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง ระบบเศรษฐกิจ-สังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวแปรหลักที่ใช้ในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในรูปแบบต่างๆ ภายใต้บริบทของบ้านสาขา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสามทำให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านการเมือง กับตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้านในฐานะที่เป็นการเมืองบนพื้นที่แบบหนึ่งเนื่องจาก ความเป็นบ้านเกี่ยวข้องกับมิติทางด้านการเมืองและมิติทางด้านภูมิศาสตร์ด้านการตั้งถิ่นฐาน ดังนั้น อาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้านจึงมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เช่นเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านการเมือง กับตัวแปรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้เกิดอุดมการณ์หรือแนวคิดเรื่อง "ความเป็นญาติ" ที่มีเป้าหมายเพื่อการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจบนพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่ "อำนาจที่เกิดจากความชอบธรรม" ในการยอมรับโครงสร้างทางสังคมที่เกิดจากความเป็นญาติ รวมทั้ง "การเมืองบนความเป็นญาติ" ที่เกิดจากความขัดแย้งของความพยายามรวมกลุ่มของกลุ่มคนที่ถูกนับรวมว่าเป็นญาติเข้าด้วยกัน ซึ่งประกอบไปด้วย คนที่เป็นญาติทางสายเลือดโดยตรง กับคนที่เป็นญาติจากการแต่งงานกับคนที่เป็นญาติทางสายเลือดโดยตรง และคนที่สนิทสนมคุ้นเคยเป็นการส่วนตัว จนสามารถยอมรับว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและถูกนับว่าเป็นญาติเดียวกัน การเมืองบนความเป็นญาติ

(Politics of Kinship) เป็นรูปแบบการเมืองบนพื้นที่ ซึ่งช่วยขยายความหมายของการเมืองบนพื้นที่ตามความคิดของ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2551)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ กับตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดแนวคิดเรื่อง "ความเป็นคนบ้านเดียวกัน" ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงสังคมยุคใหม่ที่มีความเชื่อมโยงกับโลกภายนอกมากขึ้น ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาระหว่างกันเองภายในชุมชน เปลี่ยนเป็นระบบเศรษฐกิจที่อ้างอิงอยู่กับระบบเศรษฐกิจภายนอกชุมชน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ แนวคิดเรื่องความเป็นคนบ้านเดียวกันได้เข้ามาแทนที่แนวคิดเรื่องความเป็นญาติ ซึ่งเป็นอุดมการณ์หรือแนวคิดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านการอยู่อาศัย และทำกินในลักษณะที่มีความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้นกว่าในอดีต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาเรื่องอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้าน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำความเข้าใจทางด้านผังเมือง และภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่น้ำกร่อย โดยมีประเด็นเรื่องการศึกษาเรื่องอาณาเขตครอบครองเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งภาครัฐมีมุมมองไม่เห็นถึงมิติทางสังคม และมิติทางด้านสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการสร้างอาณาเขตครอบครองของชาวบ้านบนพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

อาณาเขตครอบครองเป็นวิธีการในการจัดระเบียบพื้นที่ (Space Organization) ที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและบริบทสภาพแวดล้อมแบบใหม่ ที่นำไปสู่แนวคิดสมัยใหม่ในการสร้างอาณาเขตครอบครอง เช่นแนวคิดเรื่องความเป็นคนบ้านเดียวกัน หรือแนวคิดเรื่องคนแปลกหน้า ซึ่งสามารถใช้เป็นประเด็นในการศึกษาเรื่องอาณาเขตครอบครองที่เกิดจากความเป็นบ้านในบริบทสมัยใหม่ รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องอาณาเขตครอบครองในบริบทประเภทอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร. 2551. ภาษากับการเมือง / ความเป็น การเมือง. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ไชยันต์ ไชยพร. 2551. Clifford Geertz: ข้อวิพากษ์ทฤษฎี การเมือง กระแสหลักของ คลิฟฟอร์ด เกียทซ์. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นบุ๊ก.
- อรศิริ ปาณินท์. 2550. วิธีชีวิตวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม ในสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างพื้นถิ่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Calvo-Iglesias, M. S. et al. 2008. Changes in farming system and population as drivers of land cover and landscape dynamics: The case of enclosed and semi-openfield systems in Northern Galicia. Retrieved July 8, 2011 from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204610001659.html>.
- Dean, K. 2005. Spaces and Territorialities on the Sino-Burmese boundary: China, Burma and the Kachin. Retrieved August 29, 2005 from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S096262980500065X.html>.
- Doevenspeck, M. 2011. Constructing the border from below: Narratives from the Congolese-Rwandan state boundary. Retrieved April 12, 2011 from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629811000400.html>.
- Elden, S. 2010a. Thinking territory politically. Retrieved April 15, 2010 from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629810000594.html>.
- Elden, S. 2010b. Land, Terrain and Territory. Retrieved June 28, 2011 from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629810000594.html>.
- Larsson, T. 2007. Intertextual relations: The geopolitics of land rights in Thailand. Retrieved August 6, 2007 from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629807000649.html>.
- Wise, J. M. 2000. Home: Territory and Identity. Retrieved July 13, 2010 from <http://www.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=64&hid=25&sid=71f3f716-adf0-433e-86c4-a44fc7f4cbd8%40sessionmgr112.html>.

>> รฐิตีวัฒน์ นงนุช

จบการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรผังเมืองมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และระดับปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

>> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คัทลียา จิรประเสริฐกุล

จบการศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตร Ph.D.(Architecture and Planning) และระดับปริญญาโท หลักสูตร Master of Landscape Architecture (By Research) จากประเทศออสเตรเลีย และระดับปริญญาตรี หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรติคุณอันดับ 2) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์